

Prof. emeritus dr. Šime Ivanjko*

UDK: 34.04(497.4)
339.923:061.1>(497.4:4EU)
Primljeno: prosinac 2013.
Izlaganje na znanstvenom skupu

SUSRET SLOVENSKE PRAVNE STRUKE S EUROPSKOM UNIJOM

Pristupanjem Republike Slovenije punopravnom članstvu Europske unije 2004. u slovenskom društvu, a posebno u njezinom pravnom sustavu došlo je do promjena koje su bile normativno naglašenije nego se to moglo primijetiti u cjelokupnom društvenom i gospodarskom životu. Tokom prvih godina nakon stupanja u EU u slovenskom društvu mogle su se primijeniti evolutivne promjene na svim područjima, iako te promjene nisu uvijek bile prihvaćene kao pozitivne. Početno oduševljenje prvih godina je polako nestajalo i počeli su se pokazivati kritični pogledi na određene postupke organa EU, što se posebno pokazalo za vrijeme ekonomske i financijske krize. Pravni sustav je bio usklađen s pravnom stečevinom EU na normativnom razini, ali nije u cjelini ostvaren u praksi svakodnevnog života. Pravna struka je bila u početku suzdržana zbog nepoznavanja pravila djelovanja EU. U praksi se osjećala razlika između normativnog i stvarnog djelovanja EU. U tekstu su iznesena opažanja autora u vezi s djelovanjem pravnih pravila EU na pravni sustav Slovenije nakon stupanja u EU.

Ključne riječi: pristup EU, članica EU, pravni sustav, pravnici, harmonizacija

1. UVOD

Republika Slovenija (SLO) je kao prva od republika na prostoru bivše SFRJ 1.5.2004. postala članicom Europske unije (EU).¹ Činilo se da je SLO postala punopravna članica EU na osnovu političke odluke i jednostavnog

---

*Prof. emeritus dr. sc. Šime Ivanjko, Pravni fakultet Univerziteta u Mariboru (Professor emeritus, Faculty of Law, University of Maribor) i redoviti član Akademije pravnih znanosti Hrvatske (full member of the Croatian Academy of Legal Sciences), e-mail: sime.ivanjko@um.si.

¹ Slovenski proces približavanja Europski uniji počeo 1993. god., kada je SLO potpisala Sporazum o sudjelovanju. Za članstvo u EU SLO je podnijela zamolbu 1996. god. Pristupne pregovore zaključila je 2002. god. Pristupni ugovor je potpisan 2003. god. i time je pravni poredak EU postao sastavni dio slovenskoga pravnog sustava.

prevođenja i preuzimanja pravnih akata Europske zajednice (EZ), odnosno EU.² Pristup SLO u EU bio prije svega politički događaj koji se temeljio na političkoj odluci nosioca političke vlasti, iako je pravno ta odluka bila formalizirana i potvrđena referendumom slovenskog naroda. Postupak priprema SLO za ulazak u EU je bio vrlo kompleksan jer je trebalo u tom postupku preobraziti niz odnosa u slovenskom društvu.³ I nakon ulaska u EU Sloveniju su očekivali novi izazovi njezinog integriranja u gospodarske i društveno političke tokove zajedničkog tržišta i monetarne unije.⁴ Sam postupak priprema možemo podijeliti na više vremenskih razdoblja i postupaka, u kojima je bitno ulogu odigrala pravna struka. Ona doduše nije bila aktivna u početku donošenja političkih i formalno pravnih odluka o pripremama za pristup SLO EU, međutim u toku postupka najveći dio stručnih poslova obavljali su pravnici, bilo da su bili nosioci razgovora s odgovarajućim nadležnim organima i grupama stručnjaka iz EU kada se radilo o pravnim pitanjima ili kao savjetnici, koji su sudjelovali u razgovorima, kada se radilo o pitanjima iz drugih oblasti društvenih i ekonomskih odnosa. Treba naglasiti da je pravna struka kao cjelina u početku bila skeptična i djelomično nezainteresirana za pitanja ulaska SLO u EU i za primjenu prava EU, kojeg zajedničkim nazivom opredjeljujemo kao *acquis communautaire*.

---

² Današnja EU kao zajednica država nastala je na temelju tri nekada posve različitih zajednica; 1) Europske zajednice za ugljen i čelik (utemeljene 1951.), 2) Europske zajednice za atomsku energiju (utemeljene 1957.) i 3) Europske gospodarske zajednice (utemeljene s Rimskim ugovorom 25.3.1957.) Sve spomenute zajednice su tvorile Europsku zajednicu (EZ). S Maastrichtskim ugovorom, koji je stupio na snagu 1.11.1993., utemeljena je EU, kao krovna asocijacija spomenutih zajednica. Pravo današnje EU nastaje na osnovu ugovora, koje su zaključivale pojedine države članice spomenutih zajednica, a ne institucije tih zajednica, tako da je pravilnije govoriti o pravu Europskih zajednica (EZ), nego o pravu EU. U daljnjem tekstu tog priloga upotrebljavamo kraticu EU, kao zajednički pojam za Europsku zajednicu (EZ) i Europsku uniju (EU).

³ Idealno zamišljena i ambiciozna vizija europskih političara nakon drugog svjetskog rata omogućila je da se dotada države u ratu pokušavaju, najprije gospodarsko, a kasnije politički udruživati, je događaj kojemu je teško odreći epitet najznačajnijeg događaja u ovom stoljeću, a osobito za deset država koje su 01.05.2004. postale punopravne članice EU.

⁴ SLO je 2007. godine poslala članica monetarne unije preuzimajući EUR, kao svoju valutu. To nije bilo ovisno samo o SLO već od pogađanja s ostalim članicama Euro valute. Prije svega trebalo je uspješno položiti ispit za stupanje u Europski mehanizam mjenjačkih tečajeva (ERM 2) do kraja 2004. godine. U okviru tog postupka SLO se dogovorila s članicama EU o centralnom tečaju slovenskog tolara u odnosu na EUR i sama donijela standardne okvire odstupanja, koji su iznosili oko 15 %.

2. OPĆI POGLEDI NA PRISTUP SLO EUROPSKOJ UNIJI

Nakon ulaska SLO u punopravno članstvo EU i prvih nekoliko godina pozitivnog oduševljenja prepoznatljivo je nekoliko, za državu i njene građane, vrlo važnih događaja kao što je uvođenje eura, ulazak u schengensko područje, predsjedavanje EU kao i mnogo manjih važnih događaja za razvoj relativno male države, koja je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća postala samostalna i stubokom mijenjala društveno ekonomski sustav.

Istovremeni ulazak Slovenije s ostalih devet država u EU značio je i prijelomni događaj i za EU. To je bilo najveće širenje EU poslije desetljeća nemirnih događaja u Europi. Iako su pregovori SLO oko ulaska u EU počeli istovremeno s Rumunjskom i Bugarskom kojima je punopravno članstvo bilo odloženo za nekoliko godina te su još uvijek pod posebnim mjerama nadzora.

SLO je ulaskom u EU kao članica postala mnogo prepoznatljivija u međunarodnim odnosima, a posebice u gospodarskim tokovima i diplomaciji. Ulazak u EU je imao i moralni značaj i poticaj građanima SLO u podizanju samosvijesti kao malog naroda s vlastitom državom. Nakon velikog proširenja EU je bila prisiljena mijenjati mnoge institucije i pravila organiziranosti koja nisu bila primjerena s obzirom na povećani broj članica. Kod toga je SLO bila aktivna i dala svoj doprinos sa znanjem i iskustvima koja je stekla živeći do njenog osamostaljenja u zajednici s mnogim narodima i u različitim sustavnima, kako u Austrougarskoj, Kraljevini Jugoslaviji te u socijalističkoj Jugoslaviji.

Treba napomenuti da se sva očekivanja u proteklim godinama nisu ostvarila jer su postojale, odnosno još postoje, određena ograničenja u području slobodnog obavljanja usluga i kod slobodnog protoka ljudi i kapitala i u nastojanjima smanjenja razlike u standardu života građana u SLO i razvijenih članica EU. Osobito se osjeća ranjivost gospodarstva koje je u razvoju i bez posebnog utjecaja na gospodarske tokove u članicama EU, što se posebno pokazuje za vrijeme ekonomskih kriza. Djelomično se to nadoknađuje sa subvencijama EU na raznim područjima s namjerom da se smanje razlike, ali prema ocjenama stručnjaka ta pomoć ne može nadoknaditi sustavni razvoj gospodarstva i utjecati na smanjenje razlika u razvijenosti u odnosu na ostale članice EU. Očekivanja su bila veća od rezultata te to dovodi do određenog stupnja pesimizma i nepovjerenja, osobito kod nosioca političke vlasti, kako u SLO, tako i u EU. Početna poletnost i očekivanja su u posljednje vrijeme

bitno smanjenja zbog dugogodišnje krize koja je još uvijek prisutna u slovenskom društvu, što se povezuje s mjerama organa EU koja dosada nisu dala vidljivih rezultata.

Osim svoje prepoznatljivosti u europskom prostoru, SLO je nakon ulaska stekla mnoga korisna iskustva, koja će joj omogućiti da napreduje u svom razvoju i da smanjuje razlike na području društvenog standarda SLO i drugih razvijenijih članica EU. Ulazak u EU je bio strateški cilj nakon osamostaljenja početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Sa pripravama na ulazak u EU počeo je i brži gospodarski razvoj i stabilnost slovenskog društva. Ulazak poslanika SLO u Europski parlament i preuzimanja vođenja sektora znanosti i naučnih istraživanja prvim europskim komesarom, koji je uspješno obavio svoju funkciju je za SLO bio značajni uspjeh.

Što se tiče financijskog aspekta, SLO je uspjelo, da je sve do 2012 godine neto prijemnica sredstava iz fondova EU.

Pregovori o višegodišnjem financijskom okviru EU za razdoblje 2007.-2013. su bili jedan od većih napora za SLO kao članicu EU. S nacionalnog aspekta taj uspjeh možemo ocijeniti kao vrlo uspješan jer položaj prijemnice sredstava EU SLO omogućava da koristi spomenuta sredstva na području kohezijske politike i politike razvoja seoskog gospodarstva. SLO ipak nije uspjelo da do kraja spomenutog razdoblja bude potpuno integrirana u zajedničku politiku poljoprivrede EU, što nije dovelo do izjednačavanja slovenskih seljaka sa seljacima u drugim članicama EU u vezi s neposrednim subvencijama poljoprivrednim domaćinstvima. SLO ima pravo na korištenje drugih sredstava iz proračuna EU koji se podjeljuju na osnovu konkursa.

U 2007. godine SLO je preuzela euro i postala trinaesta članica euro zone. Euro je ojačao financijsku osnovu SLO i ova konsolidirana valuta je pozitivno utjecala na financijsku transparentnost, omogućivši SLO veću gospodarsku i financijsku stabilnost, kao i pojednostavljenje poslovanja na gotovo petsto milijunskom tržištu EU. Ipak, ne smije se zaboraviti da su cijene potrošnih dobara uvođenjem eura povećane. Sudjelovanje u euro zoni čini SLO manje ranjivom na monetarnom području u vrijeme ekonomskih i financijskih kriznih razdoblja. Očekivalo se da će se unutar EU lakše stvoriti unutarnja ravnoteža među članica EU i uspješno poduzimati zajedničke inicijative za novi rast i razvoj.

U prosincu 2007. godine SLO je ušla u Schengenski prostor, što je omogućilo ukidanje kontrole na unutarnjim kopnenim i morskim granicama, a tri mjeseca kasnije, u ožujku iduće godine, kao i u zrakoplovstvu. Promet robe i usluga, kao osoba postao je slobodan na cjelokupnom prostoru EU bez zaustavljanja i bez provjere osobnih isprava.

U prvoj polovici 2008. SLO je preuzela predsjedavanje Vijeća EU, kao prva članica EU iz kruga takozvanih novih članica i kao prva među slavenskim državama. Materijalno i tehnički je za SLO to bio vjerojatno najzahtjevniji zadatak od neovisnosti 1991. Najvažniji prioriteti vođenja predsjedavanja EU bili su: sudjelovanje u izradi i donošenju mnogih pravnih akata i drugih odluka koje su izravno utjecale na svakodnevni život građana, poslovnih subjekata i provedbu programa i politike EU u javnom sektoru.

Predsjedavanjem EU, SLO je stekla znanje i iskustvo, što je kasnije bilo od koristi u upravljanju novim projektima. Produbilo se znanje o europskim institucijama, procesima odlučivanja i razmišljanja te su ostvareni važni kontakti u Bruxellesu i državama članicama.

U okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike SLO je članstvo omogućilo da je prisutna u zemljama i na teritorijima gdje kao nečlanici ne bi bilo moguće. U zajedništvu s ostalim članicama SLO je postizavala ciljeve koji su važni, kako za nju samu, tako i za ostale članice EU.

U proteklih godina SLO je pokazala da se osnovano može ravnopravno nositi s ostalim državama članicama sa svojim znanjem, predanošću zajedničkim ciljevima i odgovornim ponašanjem i u najtežim situacijama.

Slovensko članstvo u EU utječe na svakodnevni život slovenskih građana više nego što se može činiti na prvi pogled. Europske institucije donose odluke koje izravno utječu na položaj svih građana EU, pa tako i slovenskih građana propisujući opća pravila koja su od značaja za svakodnevni život svih građana u članicama EU.

Kao građani EU imaju u svim zemljama izvan EU, u kojoj Slovenija nema diplomatsko ili konzularno predstavništvo, pravo na konzularnu zaštitu u sveobuhvatnoj zastupljenosti od bilo koje druge države članice. Građani EU imaju pravo glasovati i biti izabran u Europski parlament. To pravo pripada slovenskim državljanima također ako imaju prebivalište u drugoj državi članici. U lipnju 2009. Slovenci su po drugi put u svojoj povijesti izabrali svoje predstavnike u Europskom parlamentu.

Zakon omogućuje slovenskim građanima kupovanje robe za svoje potrebe u drugoj državi članici EU pod jednakim uvjetima i s visokim standardima sigurnosti proizvoda. Pod jednakim uvjetima jamči im se zaštita i kao potrošačima. Mnoga područja života građana su regulirana europskim zakonodavstvom, što građanima omogućuje jeftinije pozive prema inozemnim operaterima mobilne telefonije, lakše zapošljavanje, studij u drugim članicama EU i pravo na medicinske usluge i dr.⁵

Nakon ulaska u EU, Slovenija je imala mnoge mogućnosti korištenja sredstva iz europskih fondova za adaptaciju ili izgradnju prometne infrastrukture, opskrbe čistom vodom, pročišćavanje otpadnih voda, opskrbe energijom i drugim infrastrukturnim objektima, educiranje i osposobljavanje za doživotno učenje i aktivno sudjelovanje u radu, zapošljavanje, poticanje poduzetništva, turizma i ruralnog razvoja i sl.

Slovenija je u prvih pet godina članstva, napravila unapredak, koji će u slovenskoj povijesti vjerojatno biti zabilježen kao jedinstven po svojim učincima za njen daljnji razvoj.⁶

Posljednjih 5 godina Slovenija se nalazi u krizi kao i ostale članice EU. Uspješno upravljanje krizom u velikoj mjeri ovisi o koordiniranoj akciji na razini EU-a i među državama članicama na globalnoj razini. Slovenija aktivno sudjeluje u oblikovanju međunarodnih rješenja nadilazeći razne regionalizme i odolijevanjem iskušenju da svoje nacionalno gospodarstvo štiti s protekcionističkim mjerama.

Jedna od ključnih točaka na dnevnom redu EU u buduću je proširenje. EU će nastaviti igrati važnu ulogu na zapadnom Balkanu, gdje je nužno očuvati mir i pomoći državama Balkana na putu koji će ih dovesti u europsku obitelj.⁷

Slovenija je uvjeren da je zajednička europska budućnost moguća samo uz suradnju i integracije te je stoga spremna aktivno surađivati sa zemljama koje su na putu ulaska u zajednicu europskih naroda, što ima posebnu važnost za Hrvatsku kao najnoviju članicu EU.

---

⁵ Fajon, T., Kaj nam je prineska Evropska unija, http://www.tanja-fajon.si/?lang=&option=blog_view&blog_id=25&page=Blog, [23.01.2013].

⁶ Slovenskih pet let v Evropski uniji, Vladni ured, <http://www.evropa.gov.si/si/vsebinska/novice/aktualne-teme/2009/5-obletnica-vstopa-slovenije-v-evropsko-unijo/slovenskih-pet-let-v-evropski-uniji/pogled> [20.05.2013].

⁷ SLO je od samog ulaska u EU podržavala tezu da je na istočnom dijelu Balkana nužno otvoriti viziju ulaska u EU, jer inače postoje realne opasnosti da se to područje libanonizira. Vidi detaljnije *Barbara Kramžar*, O sebi, Evropi in Balkanu, Delo, 07.05.2004, str. 4.

Slovenskim stručnjacima namijenjen je određeni broj radnih mjesta u institucijama EU, koja se oglašavaju preko Ureda Europske zajednice za odabir osoblja (EPSO). Svaki poziv je objavljen na internetskim stranicama spomenutog ureda. Za rad u misijama i EU treba proći poseban ispit unutar odgovarajućih institucija EU.

3. PROBLEMI SUSRETA SLOVENSKE PRAVNE STRUKE S EU

Pravna struka SLO susretala se s mnogobrojnim problemima u vezi s pravnim stečevinama EU jer se radilo o susretu dva sistema koja se ne podudaraju u mnogim područjima. Razlike su postojale u načinu razmišljanja o pravnim načelima, a posebice u sudskoj praksi, koja je u mnogoj većoj mjeri vrelo prava u EU nego u slovenskoj praksi. Kod toga ne treba smetnuti s uma, da je u slovenskom pravnom sustavu u vrijeme pristupa EU još uvijek bilo mnogo primjesa starog samoupravnog sistema, a posebno u načinu razmišljanja pravnika starije generacije, koja je bila aktivna u prenošenju pravnih stečevina EU u slovenski pravni sustav.

Dinamične promijene od početka 90-ih godina prošloga stoljeća na području društvenih i ekonomskih odnosa pravna struka nije uvijek pratila istom dinamikom, iako je normativno slovensko pravo barem formalno bilo u pretežnom dijelu usklađeno s pravom EU sadržanim u Direktivama i Uredbama, ali u manjoj mjeri s oko 800 presuda sudova EU.

Od samog ulaska SLO u EU osjećala se na pravnom području određena pravna nesigurnost što je, odnosno nije, u skladu s načelima pravnog sustava EU. Bilo je mnogo nerazumijevanja uloge slovenskog prava u sustavu EU i obratno. Pravosuđe se nije mnogo bavilo s pitanjem da li je slovensko pravo usklađeno sa sadržajem Direktiva i ostalih pravnih akata EU. Sudovi se nisu posluživali mogućnosti traženja prethodnog mišljenja o usklađenosti pojedinih pravnih propisa od Europskog suda u Luksemburgu.⁸

---

⁸ Sud Europske unije (*Court of Justice of the European Union*) sastoji se od Europskog suda (*Court of Justice*), Općeg suda (*General Court*) i specijaliziranih sudova (*specialized courts*). Sud Europske unije osigurava jedinstvo prava EU uz njegovu ujednačenu primjenu i tumačenje i uobličava pravni poredak EU. Njegovo sjedište je u Luksemburgu. Sud Europske unije je najzaslužniji za provedbu prava i ujednačenost njegove primjene te nadzor nad pretvaranjem Europske unije iz međunarodne organizacije klasičnog tipa u nadnacionalnu zajednicu država. Sud ima regulatornu funkciju prijenosa u područjima prenesenih ovlasti države članice na organe EU.

Prema javno objavljenim podacima samo je sud iz Maribora jednom poslao upit Sudu Europske unije za prethodno mišljenje, što je u odnosu na broj upita drugim članicama EU zanemarivo.

4. SUZDRŽANOST STARIJE I ZAINTERESIRANOST MLAĐE GENERACIJE PRAVNIKA

Uočljiva je bila pojava da su pravnici starije generacije bili suzdržani po pitanju prihvaćanja prava EU, odnosno pitanja prilagodbe slovenskog prava pravu EU.⁹ Razlog je bio u određenom stupnju sumnje da će SLO brzo ući u EU, zbog neriješenih graničnih i nekih drugih pitanja sa susjednim zemljama, nepoznavanju stranih jezika, a posebno uvjerenosti da se radi o velikim razlikama između pravnog sustava u kojem su aktivno sudjelovali u prošlosti i pravnog sustava, koji će biti konstituiran nakon ulaska SLO u EU. Kod ove generacije osjećao se određen strah pred novinama koje su očekivali pravnu struku. Pripadnici mlađe generacije pravnika su pokazali oduševljenje za očekivane promjene. Oba pravna fakulteta (Ljubljana i Maribor) su već početkom 90.-ih godina obaveznim ili neobaveznim predmetima iz oblasti prava EU poticale studente da se bave tim pitanjima. Tokom 90.-ih godina organizirane su i postdiplomske studije iz prava EU. Opće diskusije u ulasku SLO u EU su također doprinijele da se mlađa generacija pravnika, a i studenata, zainteresirala za pitanja njihovog budućeg profesionalnog rada. U pravnim publikacijama se već početkom, a posebno krajem 90.-ih godina pojavljuje niz rasprava i informativnih članaka o pravnim pitanjima prilagodbe slovenskog prava pravnim načelima EZ odnosno EU. Danas u pravno stručnim časopisima sudjeluju u raspravama o europskom pravu prije svega mlađi kadrovi koji su pohađali studij prava u drugim članicama EU ili bili na praksi u radnim tijelima organa EU i što je posebno treba naglasiti, vladaju engleskim jezikom. Kod mladih studenata se zadnjih godina povećao interes za studij prava EU.

Na pojedinim pravnim područjima su pravnici radi svojih vlastitih potreba počeli samoinicijativno sa studijem europskih pravnih akata i s njihovim prijevodima. Na proučavanja prava EU utjecala je i okolnost da je SLO u devedesetim godinama, tj. neposredno pred ulazak u EU stvarala vlastito novo pravo napuštajući pravni sustav bivše SFRJ. U traženju najprimjerenijih pravnih rješenja za potrebe stvaranja nacionalnog sustava su pravni propisi EU bili idealna podloga jer slovenska pravna struka nije imala znanja i iskustva stvaranja novih pravnih sustava na bitno drukčijim osnovama. Međutim, preuzimanje pravne stečevine EU imalo je i negativne posljedice za razvoj slovenskog prava, jer se kod stvaranja slovenskih zakonskih i drugih propisa praktično prepisivalo pravo drugih članica EU ne uzimajući u obzir posebnosti slovenske pravne tradicije, pa je stoga mnogo novih propisa nije zaživjelo u praksi. Pravna teorija u pravilu nije kreativna, već se

---

⁹ *Ivanjko, Š.*, Pravna zasnova Evropske unije, *Pravnik* (Ljublj.), 40 (1985), 3-4 ; str. 165-176.

zadovoljava opisivanjem stanja u drugim državama, odnosno agramatički tumači propise EU bez ulaženja u produbljeno traženje smisla pojedinih pravila.

Treba spomenuti da je relativno veliki broj studenata u 3. i 4. godini studija prava koristilo mogućnost međufakultetske suradnje između slovenskih univerziteta i univerziteta u državama EU za studij u državama EU u roku trajanja od nekoliko mjeseci do jedne godine¹⁰.

Određen broj diplomiranih pravnikâ nastavio je s postdiplomskim studijem u državama EU. Spomenuta mlada grupa pravnikâ organizirala je i niz napisa o stručnoj štampi o pravnim pitanjima koji se odnose na pravo EU. Pokrenut je i posebni časopis koji isključivo tretira pitanja prava EU i usklađivanje slovenskog prava s pravom EU¹¹.

5. NOVA PRAVILA O PRIMJENI PRAVA EU

Za slovenske pravnike nakon ulaska u EU su predstavljale poseban problem posebnosti pravnog sistema EU. Radi se zapravo o pravnom sistemu Europske zajednice, koja je djelovala do stvaranja EU.¹² Treba upozoriti na evolutivni razvoj prava EU, koji je posljedica preobrazbe Europske gospodarske zajednice u Europsku zajednicu i konačno u EU.

Kako ideja novog pravnog sustava u Europi nije integrirana i detaljnije opredijeljena Rimskim ugovorom, na osnovu kojeg je bila osnovana Europska gospodarska zajednica, već se novo pravo počelo stvarati prvim sudskim predmetima koje je rješavao Sud Europskih zajednica (*Court of Justice of the European Communities*) odnosno danas Sud Europske unije.¹³ Zahvaljujući radu tog suda i donesenih Direktiva i drugih akata organa

---

¹⁰ Preko organizacije za izmjenu studenata Erasmus godišnje je iz Pravnog fakulteta UNI Maribor odlazilo cca 50 studenata u države EU gdje su na pravnim studijima polagali određene ispite koji su se priznavali u okviru studija prava u Mariboru.

¹¹ Tako je već aprila 2003 u RS izdat prvi broj specijalnog pravnog časopisa Evro- pravna praksa koji je izašao u 2003 4 puta, a od 2004 izlazi povremeno, kao prilog spoznatog pravnog časopisa Pravna praksa, koji izlazi svaki tjedan. Isti časopis posvećuje posebnu pažnju pravnim vidicima EU a posebno prati sudsku praksu Suda EU.

¹² U ovom prilogu govorimo o pravu EU, iako bi bilo točnije govoriti o pravu EZ: Vidi primjedbu br.1.

¹³ U praksi pa i među pravnicima se ovaj sud često pogrešno naziva europskim sudom, što dovodi do zamjene sa Europskim sudom za prava čovjeka. Sud Europskih zajednica (*Court of Justice of the European Communities*) se u službenim dokumentima EU naziva *Court of Auditors*.

Europskih zajednica odnosno, danas EU možemo danas govoriti o posebnom pravnom sustavu u Europi.

Za slovenske pravnike je sigurno interesantna činjenica, da su bili suočeni s nadolazećim novim pravim sistemom, kojeg nisu upoznali u vrijeme studija, a niti su se s njime susretali u praksi. Pravo EU se primjenjuje kao „tuđe pravo“ uz slovenski nacionalni pravni sistem na istom prostoru u istom vremenu, donoseći nova i posebna pravila o tome kada i u kojim slučajevima se to pravo primjenjuje. SLO je stupila u zajednicu integriranih država i nije prihvatila pravo druge države, nego pravo zajedničke asocijacije država.¹⁴

Sistem primjene prava EU može biti djelomično sličan s primjenom prava u nekadašnjoj Jugoslaviji, kada smo poznavali sistem saveznog i republičkog prava. Međutim, kako mlađa generacija pravika nije upoznata s problemima spomenute primjene prava u SFRJ, s kojima se susretala starija generacija pravika, to pravnici teško prihvaćaju činjenicu, da pravo EU samo određuje kada i u kojim slučajevima će se to isto primjenjivati, a ne nacionalno pravo, kao što je to općenito pravilo u primjeni stranog prava u međunarodnim odnosima. Pravna pravila EU nisu kolizijska pravila kojima se rješavaju problemu međusobne kolizije dvaju pravnih sustava. Ne radi također o odnosima između pravnog sustava članica u federativnoj državi. U EU se primjenjuje osnovno pravno pravilo, koje omogućava primjenu prava EZ na jednak način kao i domaćeg nacionalnog prava. Spomenuta pravila o primjeni prava EZ je *conditio sine qua non* za poznavanje pozitivnog prava članice EU.

Od 01. svibnja 2004. godine, kako nije bilo prijelaznog razdoblja, nijedna sudska odluka u SLO nije mogla biti donesena bez obzira na pravo EU, iako se činjenično stanje, koje je predmet spora, odnosilo na vrijeme prije 01. svibnja 2004. i isto tako bez obzira što je postupak započeo prije spomenutog datuma.

Nema sličnosti primjene pravila koja vrijede kod stupanja na snagu novog zakona koji u pravilu sadrži i prijelazne odredbe i u pravilu se ne primjenjuje na postupke i pravne odnose koji su nastali prije stupanja na snagu novog zakona. Za slovenskog pravika znači pristup SLO u EU neposredno primjenu prava EU od 01.05.2004.

---

¹⁴ Knez, R., Uporaba evropskega prava pred državnimi organi in poslovanju podjetij, Evro pravna praksa br.1/2003, str.45.

6. NESIGURNOST SLOVENSКИH PRAVNIKA U SUSRETU S EU

Slovenski pravници su bili svjesni da nemaju iskustva kojima raspolažu pravnici u članicama EU, a vremena za pripremu primjene prava EU nije bilo dovoljno. Sada se ocjenjuje da vrijeme od 4 godine od potpisa, odnosno prihvaćanja Europskog pridruženog sporazuma u SLO pravnici nisu dovoljno iskoristili vrijeme za pripreme o upoznavanju sadržaja i postupka primjene prava EU u okviru takozvanog mekanog stupanja u integraciju unutrašnjeg tržišta EU.¹⁵

Posebni problemi slovenskih pravnika osjećaju se još danas u susretima slovenskih pravnika s pravnicima koji rade u organima EU. To su vrlo obrazovani i stručno osposobljeni pravnici, koji rade na pripremi i donošenju pravnih akata, kako s aspekta metoda rada, tako s aspekta organizacije i upotrebe tehničkih pomagala. Posebno treba istaći njihovu osposobljenost u oblasti nomotehničke izrade pravnih i drugih akata, kojom slovenski pravnici u pravilu ne vladaju u takvom mjeri kao njihove kolege u organima EU.¹⁶ Treba spomenuti i činjenicu da su slovenski pravnici naučeni raditi individualno, dok u EU pravnici rade prije svega timski, i to ne samo u timu pravnika, nego i u grupi ostalih stručnjaka s kojima se zajednički dopunjuju. Ne treba smetnuti s uma i činjenicu postojanja izvjesnog straha i otpora do ulaska SLO u EU.¹⁷

---

¹⁵ Vidi detaljnije; *Varanelli, L.*, Izigravanje nacionalnega prava z uveljavljanjem pravic evropskega prava, *Evro pravna praksa*, 3/2004, str. 22.

¹⁶ Interesantno je da se u slovenskim pravnim standardima upotrebljava 1. član, 1. odstavak i 1. točka; radi usklađivanja s novim europskim standardima izrade zakonodavstva, slovensko zakonodavstvo, koje se temelji na europskom se u slovenskom prijevodu označuje kao član 1, odstavak 1 i točka 1, što je jednako hrvatskim standardima u nomotehnici. Ovakav način različitog pristupa k označavanju pojedinog stavka i ostvaka je posljedica potrebe po vizualnoj različnici propisa, koji su isključivo nacionalni, od onih koji su preneseni iz EU (detaljnije *Gordana Lališ*, Priprava slovenske različice pravnih aktov skupnosti, *Evro pravna praksa* 1/2003, stran 52-53), i ista autorica; *Označavanje članov v slovenski inačiči pravnih aktov ES*, *Evro pravna praksa*, 2/2004, str. 47.

Vidi detaljnije : *Igličar, A.*, *Odzivi nomotehnike na članstvo Slovenije*, *Evro pravna praksa*, br. 3/2004, str. 62

¹⁷ U Sloveniji još uvijek postoji strah pred dominacijom drugih naroda, što je posljedica nekadašnjeg života slovenskog naroda u zajednici s drugim narodima.

7. ODGOVORNOST ZA TUMAČENJE PRAVNIH PRAVILA EU

Kao posvuda u svijetu, također slovenski pravnici su prisutni u javnosti, jer je njihov rad javan i kritike su obično povezane s činjenicom da svatko pozna pravo. To je moguće prihvatiti kada se radi o nacionalnom pravu, ali ne i kada se radi o pravu EU te s toga pravnici nose posebnu odgovornost za tumačenje novih pravila i njihovu primjenu. Posebnu teškoću predstavlja tumačenje nacionalnog prava u svjetlu prava EU (*interpretatio Europea*). Društveno okruženje greške pravnika, kada se radi u tumačenju ili primjeni prava EU, ocjenjuje mnogo strože od grešaka koje pravnici čine kod primjene domaćeg prava, jer sankcije za povredu prava EU mnogo su strože nego za povredu domaćeg prava; naime radi se odštetnoj odgovornosti države u slučaju da pravna struka, npr. pravosuđe nepravilno tumači pravo EU ili radi u suprotnosti s intencijama tog prava.

8. PREDNOST PRIMJENE PRAVA EU PRED SLOVENSKIM PRAVOM

Slovenski pravnici se susreću i s problemom stalnog naglašavanja kako pravo EU ima prednost pred domaćim pravom. To je posebno osjetljivo u okruženju koje je proteklih desetak godina prije ulaska u EU isključivo bilo orijentirano na državotvorno pravo. Stoga je pravnom laiku teško objašnjavati da neko „strano“ pravo ima prednost pred slovenskim nacionalnim pravom.

U odnosu između domaćeg prava i prava EU ne primjenjuje se načelo *exceptio illegalis* i pojedinac, na kojeg se primjenjuje pravo zajednice očekuje *ibi ius ubi remedium* da mu prizna takvo pravo i državni organ i ne samo sud.

Građanin SLO nema interesa dokazivati svoja subjektivna prava na osnovi prava EU pred Sudom Europskih zajednica u Luksemburgu, već pred državnim organima i sudovima u SLO. To će mu uspjeti tek ako državni organi i sudovi pravilno primjenjuju pravo EU u konkretnim predmetima.

S 1. svibnjem 2004. slovenski sudovi su postali sudovi EU, koji moraju tumačiti pravo zajednice. U vezi s primjenom prava EU primjenjuje se načelo njegove neposredne primjene. S tim u vezi treba napomenuti da je Sud EU institucija koja konačno odlučuje o pravilnom tumačenju. Pojedinci nemaju mogućnosti da podnose pravne lijekove pred sudom EU. Pravna sredstva mora nezadovoljna stranka podnijeti pred slovenskim sudovima. U takvom

slučaju slovenski sudovi dužni su primijeniti pravo EU i ne mogu upotrijebiti pravila slovenskog prava koja bi bila u suprotnosti s pravom EU. U tom slučaju nacionalni sudovi SLO nastupaju u ulozi sudova EU. S danom pristupanja SLO EU moraju slovenski sudovi primjenjivati sve propise europskog prava koji su neposredno primjenljivi.¹⁸

9. NOVI ASPEKTI PRAVNIČKE PROFESIJE

Ugled slovenskih pravnika je ubuduće ovisan o efikasnosti slovenske pravne struke, a posebno pravosuđa u primjeni prava EU, odnosno o poznavanju njegovog sadržaja i pravila o njegovoj primjeni u odnosu na nacionalno pravo. S obzirom da se radi o *sui generis* pravilima, bilo je za očekivati da će to dodatno doprinijeti povećavanju zaostataka u pravosuđu, što se i dogodilo.¹⁹

Pravnici u SLO su bili svjesni da će se pojaviti problemi, prije svega na upravnom, gospodarskom, financijskom, ustavnom i radnom pravu, što ne znači da su i druga pravna područja ostala netaknuta novim izazovima.²⁰ U sudskoj praksi Suda EU nisu rijetki slučajevi njegovog bavljenja i s krivičnim predmetima.

U praksi se radilo o širokoj paleti pravnih problema koje nije moguće savladati bez timskog rada. Poznato je da su nacionalni pravni sistemi vrlo međusobno razgranati i da ih pravnik mora savladati, a nakon pristupanja države EU, obzirom na razgranjenost pravnog sustava i njegovu neujednačenost, u EU pravni studij i profesionalno osposobljenje pravnika bilo je dodatno opterećeno novim vrlo kompleksnim pravnim korpusom pravila.

U praksi se često i danas čuju izjave da nije potrebno posvećivati posebnu pozornost pravu EU, ali je nesporna činjenica da indiferentnost prema tom pravu još uvijek stvara velike probleme u profesionalnom radu pravnika, a da ne govorimo o štetnim posljedicama i kaznama koje mogu zadesiti državu

---

¹⁸ Vidi detaljnije, *Rejec Longar, K.*, Neposredna učinkovitost in nadvlada evropskega prava, *Evro pravna praksa*, br.2/2003, str. 16.

¹⁹ *Ivanjko, Š.*, Aktualna pitanja pristupa Slovenije u EU. *Pravo u gospodarstvu zagre.*, 2004, vol. 43, no. 4, str. 307-322.

²⁰ *Prešeren, M.*, Projekt Cape, Usklajenost s pravnim redom Evroske unije, *Glas gospodarstva* br. 1/2004, str. 83

zbog pogrešaka koje su, odnosno bi bile, posljedice indiferentnosti i neznanja pravnika u pravu EU.²¹

Pristupom SLO EU pravo dobiva novu povijesnu dimenziju koja se nesporno povezuje s većom odgovornošću svakog pravnika, jer *ex post* primjena prava EU nije moguća. Primjenjivati ga je potrebno *ex ante*, iako je to u osnovi za slovenskog pravnika „strano“ pravo.

Za advokate i pravnike koji obavljaju pravnu profesiju u nekom samostalnom pozivu je poznavanje prava EU *conditio sine qua non* za njegovo održavanje na tržištu. Konkurencija je vrlo velika, a bit će još veća, kada se na nacionalno područje uključe sa svojim uslugama pravnici iz ostalih država članica EU.²²

Pravo EU je vrlo dinamično i njegov razvoj nije uvijek potpuno jasno utemeljen u pravilima, s obzirom da je politička misao u EU vrlo prisutna u stvaranju novog prava i svakodnevno postavlja nove ciljeve i traži nova rješenja.²³

Poseban problem predstavlja zahtjev da prijevodi spomenutih propisa EU u pravilu moraju sadržavati jednaki broj stavaka i članova. Kako se to čini na prvi pogled jednostavno, ipak postoje izvjesni problemi s takvim metodama rada.²⁴

U pravilu se slovensko zakonodavstvo u postupku prevođenja pravnih akata EU pripremalo kolektivno uz sudjelovanje prevodioca, lektora, pravnika i stručnog redaktora. U toku takvog kolektivnog rada studirao se svaki članak

---

²¹ Ulogu pravnika u EU je najlakše opredjeljeti na činjenici da EU daje pravu značaj efikasnog djelovanja prava.

²² U EU radi oko 14. milijuna ljudi u slobodnim profesijama. S obzirom da su te profesije tradicionalno u europskim državama normativno pod nadzorom države, za očekivati je u EU njihovu liberalizaciju, što se posebno odnosi na odvjetničku profesiju. Vidi detaljnije: *Bedrač, J.*, «Osloboditev» svobodnih poklicev, *Evro pravna praksa* br.1/4, str. 48

²³ SLO je imala samostalnost 13. godina i 10. mjeseci te se postavlja pitanje koliko je moguće u relativno kratkom roku utemeljiti novi pravni sistem ili koliko je bivši sistem evoluirao u novi gospodarski tržišni sistem. Ovim pitanjima do sada se struka u Sloveniji nije bavila jer je bila opterećena operativnom prilagodbom slovenskog pravnog sistema sistemu europske zajednice naroda.

²⁴ Ako se čita određeni pravni propis u slovenskom jeziku, često se može dobiti drukčiji smisao ako ih se uspoređuje s propisom u engleskom, francuskom i njemačkom jeziku. Zato je često puta u traženju pravog sadržaja tekstova pravnih akata potrebno čitati i uspoređivati na različitim jezicima.

propisa posebno i svaka rečenica, kako bi se došlo do zajedničkog stava svih članova spomenutog radnog tijela, što je bila i metoda rada.²⁵

Određene probleme predstavljala je i nekonzistentnost prijevoda s obzirom da su izvorni tekstovi na, u pravilu, engleskom bili često puta dopunjavani i mijenjani. Iako je informatička oprema bila velika potpora u radu na prevođenju i redigiranju pravnih tekstova, treba istaći da bez kolektivnog znanja pravnika, lektora i prevodioca nije bilo moguće postići efikasne rezultate. Posebnu ulogu u postupku pripreme pravnih propisa imali su pravnici-lingvisti koje je zaposlila Komisija EU u svojim radnim tijelima.

10. POLOŽAJ ODVJETNIKA U SLOVENIJI NAKON 1. SVIBNJA 2004.

U SLO nakon njezinog punopravnog članstva u EU je dozvoljeno da odvjetnici iz države članice EU, koji u svojoj matičnoj državi imaju pravo obavljanja odvjetničke profesije, mogu pod uvjetima koje određuje zakon, u SLO obavljati odvjetničke usluge, odnosno odvjetnički poziv na dva načina: pod nazivom iz svoje matične države i pod slovenskim nazivom odvjetnika.²⁶ U SLO mogu obavljati odvjetničke poslove pod nazivom iz svoje matične države samo toliko vremena koliko su upisani u registar odvjetnika svoje države. Takav odvjetnik mora imati posebno osobno legitimaciju iz koje je vidljivo u kojoj matičnoj državi ima pravo opravljati usluge odvjetnika.

---

²⁵ Poseban problem je predstavljalo i prevođenje sudskih odluka Suda europskih zajednica i Suda prvog stupnja. U dogovoru s nadležnim organima i spomenutim sudovima, sud je pripremio oko 800 presuda iz svoje bogate sudske prakse u opsegu između 15.000 do 20.000 strana, koje je trebala SLO prevesti prije stupanja u EU. Prevođenje presuda spomenutih sudova obavila je grupa pravnika koji su spoznavali barem dva službena jezika, to jest francuski i engleski.

²⁶ Položaj advokata na zajedničkom tržištu je uređen direktivom 98/5, čiji je cilj da olakša obavljanje usluga advokata u državama članicama EU. Direktiva se odnosi na advokate koji su zaposleni kod odgovarajućih institucija, kao i na samostalne advokate, koji su u većoj mjeri izuzeti iz unificiranja. Međutim, i za njih vrijedi pravilo da moraju poznavati pravo EU, s obzirom da moraju utvrđivati valjanost pravnih poslova u kojima sudjeluju. U SLO je bilo sporno da li usluge javnih bilježnika podliježu pravilima o slobodnom obavljanju usluga u drugoj državi članici, s obzirom da se radilo o spornom pitanju, da li je obavljanje usluga javnog bilježnika javna služba. Međutim, izmjenom Zakona o notarijatu (Uradni list RS br.91 od 5.11.2013 notarske usluge može obavljati osoba koja je državljanin Republike Slovenije ili druge države članice EU ili državljanin Švicarske konfederacije ili države članice Organizacije za gospodarsko sudjelovanje i razvoj.

Odvjetnik može u svom nazivu označiti pravno područje za kojeg ima u svojoj državi priznati status odvjetnika specijalista.

Pod slovenskim nazivom odvjetnik mogu poslovati odvjetnici iz članica EU ako polože ispit iz poznavanja slovenskog prava. Strani odvjetnik koji želi obavljati u SLO odvjetnički poziv pod nazivom odvjetnik, mora uz opće uvjete, koji se traže za odvjetništvo, položiti i spomenuti poseban ispit o poznavanju pravnog poretka SLO. Pristup ovom ispitu imaju samo odvjetnici državljani država članica EU uz dokaz da imaju pravo obavljati tu djelatnost u svojoj državi. Ispit koji moraju položiti odvjetnici iz članice EU je identičan pravosudnom ispitu koji polažu slovenski odvjetnici.

Odvjetnici iz članica EU koji uspješno polože spomenuti ispit upisuju se u imenik stranih odvjetnika koji imaju pravo obavljati odvjetnički poziv pod nazivom odvjetnik i imenik stranih odvjetnika koji imaju pravo u RS obavljati odvjetnički poziv pod nazivom iz svoje matične države. Odvjetnik iz članice EU koji se upisuje u imenik stranih odvjetnika koji mogu obavljati djelatnost pod svojim nazivom iz svoje matične države mogu biti upisani u imenik ako prilože dokaz o državljanstvu, dokaz o osiguranju profesionalne odgovornosti te obavijest i dokaze o članstvu u odvjetničkim društvima u matičnoj državi ili u kojoj drugi državi EU. Ako je strani odvjetnik osigurao profesionalnu odgovornost svojoj matičnoj državi, nije potrebno da se posebno osigurava u SLO.

Odvjetnik koji obavlja odvjetničke usluge pod svojim nazivom iz matične države, mora trajno obavljati takav poziv i ne može biti izabran u organe Odvjetničke zbornice Slovenije, ne može biti pripravnik i ne može biti punomoćnik stranke u sudskim postupcima ili nuditi pravno pomoć. Isto tako ne može biti branilac po službenoj dužnosti u kaznenim postupcima. Ako zastupa određenu stranku pred sudom mora sudjelovati s odvjetnikom koji obavlja svoju profesionalnu djelatnost pod nazivom odvjetnika. Odvjetnik koji obavlja poslove odvjetništva više od tri godine u SLO kao odvjetnik pod nazivom svoje matične države može nakon tri godine biti upisan kao slovenski odvjetnik, s time da se njegovo stručna sposobnost i stvarno bavljenje tim poslovima dokazuje podacima o predmetima na kojima je radio. Odvjetnici iz članica EU mogu se upisati u imenik stranih odvjetnika kod Odvjetničke zbornice na osnovi predloženih dokumenata o pravničkoj naobrazbi i o pravu obavljanja tih poslova u svojoj matičnoj državi, s time da Odvjetnička zbornica Slovenije takvom odvjetniku izda potvrdu o prijavi obavljanja usluga. Bez obzira u kakvom statusu spomenuti odvjetnici obavljaju poslove u Republici Sloveniji, disciplinsko su odgovorni po slovenskim propisima. Odvjetnici iz država koje nisu članice EU mogu

obavljati odvjetničke posle u SLO pod jednakim uvjetom kao i odvjetnici iz EU, pod uvjetom da polože ispit o poznavanju pravnog reda SLO i ako postoji uzajamnost.²⁷

11. NOVI PRISTUPI IZUČAVANJU PRAVA

Klasični pristup izučavanju prava nam je poznat. Međutim, taj pristup (čitanje strukovnih knjiga, službenih listova, monografija i članaka i slično) nije dovoljan. Potrebno je dodatno obrazovanje i stjecanje nepogrešivog znanja upotrebe Interneta i poslovanja preko njega. Internet je sredstvo za utvrđivanje izvora prava EU i koji omogućuje pristup do tog prava mnogo više nego pristup domaćem pravu.²⁸

Praktično, slovenski pravnik je imao pristup do izvora prava EU već nekoliko godina prije pristupa SLO EU preko Interneta, ali je bio teži pristup do drugih klasičnih oblika izvora prava.²⁹ U postupku upoznavanja sadržaja prava EU treba istaći bitno veću važnost poznavanja sudske prakse nego je to običajno u slovenskoj praksi. Sudska praksa EU je vrlo kreativna, fleksibilna i da se stalno mijenja.³⁰ Tehnička sredstva, Internet, računalo i slično su nepogrešivi instrument za pravnik koji se susreće s pravom EU. Niz potrebnih informacija je moguće dobiti samo putem Interneta.

Donošenje brojnih zakonskih i podzakonskih akata koje je morala SLO donijeti prije 1. svibnja 2004. godine radi usklađivanja slovenskog zakonodavstva s europskim, tražilo je vrlo dobro poznavanje pravnih područja uz nužno poznavanje nomotehnično-pravnog načina izrade propisa i tradicije slovenskog prava kao i sadržaja europskog pravnog reda, koji se prenosio u slovenski pravni poredak. Brojčano je to značilo, prevesti približno 96.000 strana Službenog lista EU, kod čega treba napomenuti da ima toliko prijevoda koliko ima prevodioca i da se osjećala nasušna potreba po pravnom redктору, kao posebnom pravno obrazovanom stručnjaku, koji je znao prijevod propisa pretočiti na nomotehnični način u slovenski tekst zakona. Iako se u osnovi radi o prevođenju europskih propisa, treba uložiti

---

²⁷ Vidi detaljnije, *Plaustajner, K.*, Slovenski odvetniki in Evropska unija, Evro pravna praksa, Ljubljana br. 3/2004, str 13.

²⁸ *Murn, B.*, Evropska unija na našem spletu, Glas gospodarstva, br.4/2003, str.83. Gospodarska zbornica SLO je organizirala posebni odjel za evropska pitanja, koji je izradio posebni poslovni vodič po europskom pravu.

²⁹ *Kobal, V.*, Evropsko pravo na internetu, Evro pravna praksa, br. 2/2003, str. 66.

³⁰ *Ivanjko, Š.*, Poklicni izzivi za mlade pravnice in pravnike. Zbornik, Prava pot prava. Ljubljana: GV založba, 2009, str. 56.

mного napora u primjenu pravne stručne terminologije, a posebnu teškoću predstavlja kako jezični prijevod tekstova prenijeti u stručni pravnički jezik te takav prijevod uskladiti s postojećim standardnim pravničkim jezikom.³¹ Stoga je problem stručne terminologije bio jedan od osnovnih problema s kojima se u SLO susretala i još uvijek susreće praksa usklađivanja slovenskog zakonodavstva s europskim.³²

12. POVEĆANJE STUPNJA STRUČNE NESIGURNOSTI

Slovenski pravnici priznaju da ugled pravne struke, s obzirom na probleme koji su se pojavili posljednjih 10-tak godina u vrijeme tranzicije, nije vrlo visok. Međutim, poznato je da je ugled pravne struke u EU nesporan te dolazi do određenih, rekli bi, psiholoških zadržki u izražavanju samostalnosti i kreativnosti rada pravnika. Slovenski pravnik postaje u susretu s europskim pravom nesiguran jer se radi o novom području kojeg ne poznaje, a nije za vrijeme svog studija mogao u cijelosti, savladati metodu upotrebe tog prava. Treba spomenuti i osnovno načelo, da u EU interesi ne mogu biti iznad prava, kao što je to poznato iz dosadašnje prakse u socijalizmu, kada su interesi nekad zamjenjivali pravo. Jedno od temeljnih načela koja vrijede u EU je pravna zaštita, načelo vladavine prava i apsolutne vrijednosti pravne norme. Posebnu teškoću predstavlja činjenica da se u Sloveniji kao tranzicijskoj državi koja je tek izišla iz samoupravnog sistema, odnos prema pravu još uvijek relativizira.³³

U susretu slovenskih pravnika s europskim pravnicima i njihovim metodama rada ne treba smetnuti s uma i pojavu osjećaja manje vrijednosti pravnika starije i srednje generacije koja ne vlada jezicima i nema hrabrosti da se upusti u koštac sa svim problemima koje donosi susret s pravom EU kao „stranim“ pravom, iako slovensko pravo i pravo EU po načinu primjene stvara jedinstveno pravo.³⁴ U odnosu na mlađe generacije, pravnici starijih generacija su obuzeti temeljnom ulogom državno-centralističkog poimanja prava umjesto prihvaćanja prava kao sredstva pojedinca da se zaštiti pred državom. Osjećaj manje vrijednosti se pojavljuje i kod zapošljavanja pravnika u gospodarstvu jer gospodarski subjekti u poslovnim odnosima sa stranim partnerima traže pravnike sa znanjem jezika i dobrim poznavanja

³¹ *Branko Maksimovič*, Zamudno prevajanje pravnega reda in ukrepov, Večer, 27. svibnja 2004, str 3.

³² *Boris Cizej*, Mehka evropska zakonodaja, Glas gospodarstva, Ljubljana, 3/2004, str. 72

³³ *Rajko Knez*, Vloga in položaj pravnika v EU, Zbornik razprav Pravne fakultete UNI Maribor, Maribor 2004 (u tisku).

³⁴ *Borut Šinkovec*, Uredbe in direktive ter pravo RS, Evro pravna praksa, br. 2/2003, str. 20

evropskog prava.³⁵ Takva potražnja jasno ima za posljedicu velike razlike u naknadama za pravničke usluge. U praksi već se osjeća bitno veći ugled pravnika koji se mogu pozivati na poznavanje prava EU i na obavljeni studij prava u državama EU. Zbog osposobljenosti pravnici, koji poznaju pravo EU, bitno su kreativniji i kod njih se osjeća drukčiji način interpretiranja uloge prava u društvu, da ne govorimo o interpretaciji pravila koja uređuju pojedine institucije. Nosioi političke vlasti bitno preferiraju pravnike sa znanjem evropskog prava.³⁶ S toga nije na odmet ukazati na praksu da više položaje u upravnim državnim i političnim strukturama u pravilu zauzimaju pravnici sa znanjem prava EU, odnosno pravnici koji su stekli znanja s tog područja na inozemnim fakultetima. Posebnu prednost imaju pravnici koji su završili postdiplomske studije iz područja evropskog prava.

13. PROMIJENJENA ULOGA PRAVA U DRUŠTVU

Nije sporno da su pravnici koji rade u gospodarstvu bitno otvoreniji i brže se uključuju u rješavanje pravnih pitanja u susretu s evropskim pravom nego pravnici u pravosuđu, a posebno su zadržani pravnici u upravi. To je s toga što je usmjerenje prava EU u odnosu na upravu i državu ograničavajuće, dok je u odnosu na gospodarstvo i privatne inicijative oslobađajućeg karaktera. Pravo EU, kada se radi o državi i upravi, u pravilu sadrži ograničavajuće norme, dok u odnosu do gospodarstva pravne norme EU proširuju granice poduzetničke slobode. Pravo EU u osnovi postaje civilizacijsko sredstvo pojedinca da brani svoj status, svoj položaj i svoja prava, dok su starije generacije pravnika u pravilu uvjerenе da se pravom štite zajednički interesi i interesi države.³⁷ To je revolucionaran problem razmišljanja pravnika, koja razmišljanja su teško prihvatljiva za stariju generaciju pravnika, dok je ta promjena mnogo bliža mlađim generacijama. Uočene su i suprotnosti u pojedinim upravnim područjima provođenja državnih interesa. Tako na primjer slovenski porezni organi dosada, a vjerojatno i u drugim državama je

---

³⁵ U postupku približavanja EU SLO se pokazala s sposobnom da prihvaća nova znanja i da na odgovarajući način odgovori na nove izazove i realizira mogućnosti koje pruža novo vrijeme i okruženje u EU. S obzirom da je SLO relativno gospodarsko dobro razvijena u odnosu na druge nove članice EU, očekivalo se da će pristup EU donijeti mnogo pozitivnih elemenata na području slovenskog gospodarstva. U svakom slučaju očekivalo se da će kreditibilnost slovenskog gospodarstva biti mnogo veća i da će SLO biti prepoznatljiva na zemljopisu evropskih naroda i da će mnogo lakše slovenska poduzeća stupati u evropska gospodarska poduzetnička povezivanja te da će gospodarstvo biti sposobno sudjelovati u zdravoj konkurenciji na zajedničkom tržištu. To se nije ostvarilo u opsegu kako se očekivalo.

³⁶ *Ivanjko, Š.*, Pravni mislec ali tehnik : novi pristopi k pravniškemu poklicu, Pravna praksa, Ljubljana, 2004, letn. 23, št. 32, str. 6.

³⁷ *Ivanjko, Š.*, Pravni mislec ali tehnik, *ibidem*, str.7.

potpuno isto, prije svega primjenjuju porezno pravo s aspekta zaštite državnog proračuna. U suprotnosti s tim stavovima, Sud EU zauzima konstantno stavove kojim se ograničavaju porezni organi da djeluju u dosadašnjem tradicionalnom duhu zaštite države. U praksi spomenutog suda je u prioritetu zaštita čovjeka da ne plaća porez zbog državnog proračuna, već kao svoju dužnost.

14. MANJKAVA OSPOSOBLJENOST DRUGIH PROFESIJA

Uočljive su i promjene u odnosu medija prema pravu EU. Novinari u praksi, na žalost, ne poznaju tu problematiku i pristupaju toj problematici na populistički i uopćen način. Zbog nepoznavanja terminologije i organizacije EU, često se u medijima pojavljuju potpuno različiti nazivi organa, da ne govorimo o različitim tumačenjima njihove uloge. Tako se na primjer Sud Europskih zajednica opredjeljuje kao europski sud ili sud EU. Komisija EZ se često puta imenuje Komisija EU (*Commission of the European Communities*). Ne razlikuje se EU od EZ, direktive od uredbe, uredba od preporuke i slično. Često puta se populistički zastupa teza da će svaka država imati svog komesara, koji će zastupati interese svoje države, iako komesar po osnovi mora zastupati interese EU. U medijima se često ne razlikuje Ugovor o osnivanju Evropske zajednice i Ugovor o osnivanju EU.

Pravnici još nisu pokušali u javnosti iznositi svoja pravna gledišta i ne žele se disponirati u odnosu na netočne napise novinara. To smeta podizanju medijske i pravne kulture. Isto tako pravnici nemaju dovoljno hrabrosti suprotstaviti se nositeljima politike koji isto tako nastupaju u javnosti na populistički način, bez poznavanja stvarnog sadržaja prava EU i njene organizacije. Medijske kuće također ne zapošljavaju pravnike koji bi poznavali spomenutu problematiku. I konačno, osjeća se sve veća potreba pravnika SLO da se udružuju i povezuju s pravnicima iz drugih država članica EU. Takvo druženje i povezivanje donosi mnogo koristi kako na području stručnog osposobljavanja, tako i na području upoznavanja načina i rada pravnika u novonastaloj europskoj sredini.

15. PROPUŠTANJE PRILIKE ZA BOLJU PRIPREMU

Na kraju možemo konstatirati da su slovenski pravnici ipak relativno dobro osposobljeni za susret s pravom EU. Međutim, treba i istaći da su propustili priliku u proteklih godina da se još adekvatnije pripreme za izazove koje donosi članstvo SLO u EU.

Iako su pravni fakulteti već kraljem 90-ih godina upozorili na nužnost potrebnog obrazovanja pravnika i profesionalnog osposobljenja, to nije bilo uspješno ostvareno u širokim sredinama pravnika, s obzirom da pravnici ipak nisu pokazali takav interes kao što bi bilo to moguće očekivati s obzirom na značaj njihove profesije u EU.³⁸

Izostao je i adekvatni angažman institucija koje su bile dužne upozoriti na to pitanje. One nisu bile dovoljno brze u donošenju i iniciranju spomenute akcije. Ipak treba spomenuti da je slovensko pravosuđe pravovremeno reagiralo, međutim s obzirom da je pravosuđe sistem koji se teško mijenja, očekivalo se da će upravo u pravosuđu biti najviše problema u primjeni novih pristupa pravu. Posljednjih godina osjeća se još više potreba za dodatnim obrazovanjem pravnika na svim razinama profesionalne djelatnosti i očekuje se da će biti slovenski pravnici relativno vrlo dobro osposobljeni za svoj rad tek idućih 10 godina, s time da će glavninu profesionalnih poslova obavljati mlađa generacija pravnika koja će u vrijeme svog studija posvećivati više pažnje upravo pravu EU uz dodatno trajno praćenje pravne struke u EU.³⁹

16. ZAKLJUČNO

Iako se smatralo u početku ulaska SLO u EU da je EU idealno organizirano jedinstvo u različitosti i da se radi o zajedništvu europskih naroda na zajedničkoj povijesti, tradiciji, vjeri i kulturi, brzo dolazi do spoznaja da to nije idealan sistem „bratskih“ naroda i da je prisutan mehanizam stroge birokracije koja je usmjerena u traženje ekonomskih ciljeva u kojima svi narodi nisu jednaki ili barem nisu jednakovrijedni. To je istovremeno i politička zajednica koja teži ka na izgradnji nadnacionalne „države“, što mnoge podsjeća na prijašnje zajednice naroda u kojima je bila Slovenija sve do osamostaljenja 1991. Početno oduševljenje ulaskom je počelo opadati. Počeo se javljati strah pred dominacijom velikih i razvijenih članica EU, a posebice je u Sloveniji, kao posljedica bivšeg sustava, strah pred gubitkom nacionalnog identiteta i privatizacijom velikih gospodarskih sustava. To je prouzrokovalo posljednjih 5 godina proces zaštite nacionalnih interesa koji

---

³⁸ Nastojanje, da se nacionalno pravosuđe i pravna struka prilagodi metodama i organizaciji rada pravnih stručnih organa te europskom pravnom poretku, traži velike napore i financijska sredstva za ulaganje u studij europskog prava a posebno u način razmišljanja pravne struke u pojedinim državama, koja pristupaju EU, da razmišljaju o i u evropskim pravnim standardima.

³⁹ Šime Ivanjko, Aktualna pitanja pristupa Slovenije u EU. Pravo u gospodarstvu, Zagreb,4/2004, str. 307-322.

se ostvarivao preko društvenog i političkog poticaja da se omogući određenim grupama poslovnih ljudi da ulaze u vlasničku strukturu nacionalno značajnih poduzeća poduprto bankarskim kreditima što se u kriznom razdoblju pokazalo kao vrlo štetno i kriminalno.⁴⁰ Posebno se razvio strah pred gubitkom nacionalnih prirodnih resursa i općeg zajedničkog dobra.

Pred SLO su posebno izazovi kako se smjestiti u proces globalizacije i prilagoditi promjenama na tržištu te istovremeno pratiti tehnološki napredak, a posebice riješiti probleme vezane za starenja stanovništva. Uočena je potreba za prilagodbu sustava obrazovanja potrebama gospodarstva, što je posljedica visokog broja obrazovanih osoba u društvenim oblastima u prošlosti i zanemarivanje obrazovanja tehničkih i prirodoslovnih znanosti.

Glavni problem Slovenije nakon ulaska u EU je bio premala konkurentnosti gospodarstava, jer poduzeća orijentirana na usko tržište Slovenije i djelomično na prostoru bivše Jugoslavije nisu uspjela postati više međunarodna, pronaći poslovne partnere, a nerentabilne tvrtke se nisu zatvarale, osobito one koje su ostale u državnom vlasništvu. Industrije nije bilo, a turizam je bio tek u povojima koji nije djelovao u cjelogodišnjoj sezoni. Proizvodnja u poljoprivredi je naišla na konkurenciju niskih cijena velikih europskih proizvođača te su mnoge površine ostale neobrađene. Zbog visoke stope nezaposlenosti među mladima, odlazak mladih stručnjaka u druge članice EU postajao je svakodnevna praksa.

LITERATURA

1. Fajon Tanja, Kaj nam je prineska Evropska unija, http://www.tanfafajon.si/?lang=&option=blog_view&blog_id=25&page=Blog, 23.1.2013.
2. Bedrač, Janja, «Osloboditev» svobodnih poklicev, Evro pravna praksa br.1/4, str. 48
3. Cizej Boris. Mehka evropska zakonodaja, Glas gospodarstva, Ljubljana, 3/2004
4. Igljučar Albin, Odzivi nomotehnike na članstvo Slovenije, Evro pravna praksa, br. 3/2004.
5. Ivanjko Šime, Aktualna pitanja pristupa Slovenije u EU. Pravo u gospodarstvu Zagreb., 4/2004,
6. Ivanjko Šime, Pravna zasnova Evropske unije. Pravnik, Ljubljana, zbornik, Prava pot prava. Ljubljana: GV založba, 2009,.
7. Ivanjko Šime, Pravni mislec ali tehnik : novi pristopi k pravniškemu poklicu, Pravna praksa, Ljubljana, 2004, letn. 23, št. 32, str. 6-7.
8. Ivanjko Šime, Sporna učinkovitost pri ustvarjanju prava. Pravna. praksa (Ljubljana.), 31. jan. 2013, leto 32, št. 4.

---

⁴⁰ Posljednjih godina počelo više kaznenih sudskih postupaka zbog kriminalnih radnji prilikom preuzimanja poduzeća sa strane poslovnih osoba u sprezi s politikom.

9. Knez Rajko, Vloga in položaj pravnika v EU, Zbornik razprav Pravne fakultete UNI Maribor, Maribor 2004.
10. Kobal Vesna, Evropsko pravo na internetu, Evro pravna praksa, Pravna praksa, Ljubljana, br. 2/200.
11. Kramžar Barbara, O sebi, Evropi in Balkanu, Delo, 07.05.2004, str. 4).
12. Lališ Gordana, Priprava slovenske različice pravnih aktov skupnosti, Evro pravna praksa 1/2003, i ista autorica; Označevanje členov v slovenski inačiči pravnih aktov ES, Evro pravna praksa, 2/2004.
13. Maksimovič Branko, Zamudno prevajanje pravnega reda in ukrepov, Večer, 27. svibnja 2004,
14. Murn Branka, Evropska unija na našem spletu, Glas gospodarstva, br.4/2003,
15. Plaustajner Konrad, Slovenski odvetniki in Evropska unija, Evro pravna praksa, Pravna praksa, br. 3/2004.
16. Prešeren Metka, Projekt Cape, Usklajenost s pravnim redom Evroske unije, Glas gospodarstva br. 1/2004.
17. Rejec Longar Katja, Neposredna učinkovitost in nadvlada evropskega prava, Evro pravna praksa , br. 2/ 2003.
18. Slovenskih pet let v Evropski uniji. <http://www.evropa.gov.si/si/vsebina/novice/aktualne-teme/2009/5-obletnica-vstopa-slovenije-v-evropsko-unijo/slovenskih-pet-let-v-evropski-uniji/> pogled 20.5.2013
19. Šinkovec Borut, Uredbe in direktive ter pravo RS, Evro pravna praksa, Pravna praksa, Ljubljana , br. 2/2003, str 20
20. Varanelli Luigi, Izigravanje nacionalnega prava z uveljavljanjem pravic evropskega prava, Evro pravna praksa, Pravna praksa , Ljubljana 3/2204.

Summary

SLOVENIAN LEGAL PROFESSION MEETS EUROPEAN UNION

Accession of the Republic of Slovenia as a full member of the European Union in 2004 precipitated changes in the Slovenian society, in particularly in its legal system that had stronger legislative influence than noticed in the social or economic life. During the first year of accession to the EU, evolutionary changes happened in all areas, although not always perceived as positive. The initial enthusiasm of the first years faded and critical aspects of certain procedures of the EU institutions emerged, becoming more pronounced during the economic and financial crisis. The legal system was harmonized with the Aquis Communautaire on the normative level, but not fully implemented in daily practice. Not knowing EU's operational rules, the legal profession was initially reserved. The practice showed a strong discrepancy between the normative and the actual operation of the EU. This text presents author's observations regarding the influence of the EU's legal rules on Slovenia's legal system following EU accession.

Key words: EU accession, EU membership, legal system, lawyers, harmonization

